DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

29. juni 2000 *

I sag C-154/99 P,

Corrado Politi, tidligere midlertidigt ansat ved Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut, bosat i Torino (Italien), ved advokaterne J.-N. Louis, F. Parmentier og V. Peere, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Société de gestion fiduciaire, boîte postale 585,

appellant,

angående appel af kendelse afsagt den 9. februar 1999 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Anden Afdeling) i sag T-124/98, Politi mod Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut (Sml. Pers. I-A, s. 9, og II, s. 29), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af denne kendelse,

den anden part i appelsagen:

Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut ved advokat B. Wägenbaur, Hamburg, og med valgt adresse i Luxembourg hos C. Gómez de la Cruz,

* Processprog: fransk.

Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, D.A.O. Edward, og dommerne P.J.G. Kapteyn, A. La Pergola, H. Ragnemalm og M. Wathelet (refererende dommer),

generaladvokat: F.G. Jacobs
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 24. februar 2000,

afsagt følgende

Dom

1 Ved appelskrift indgivet til Domstolens Justitskontor den 26. april 1999 har Corrado Politi i medfør af artikel 49 i EF-statutten for Domstolen og de tilsvarende bestemmelser i EKSF- og Euratom-statutten iværksat appel til

prøvelse af kendelse afsagt af Retten i Første Instans den 9. februar 1999 i sag T-124/98, Politi mod Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut (Sml. Pers. I-A, s. 9, og II, s. 29, herefter »den appellerede kendelse«), for så vidt som Retten herved afviste sagsøgerens søgsmål om annullation dels af afgørelsen fra Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut (herefter »instituttet«) af 16. september 1997 om udfærdigelse af sagsøgerens endelige bedømmelsesrapport, dels af instituttets afgørelse af 30. september 1997 om ikke at forny hans kontrakt.

Faktiske omstændigheder

2 Følgende fremgår af den appellerede kendelse:

»1 Siden den 1. december 1994 har sagsøgeren været ansat ved [instituttet] ... som midlertidigt ansat i lønklasse A4.

2 Ansættelseskontrakten blev indgået for et tidsrum af tre år indtil 30. november 1997. I henhold til kontraktens artikel 4 kunne kontrakten kun fornys i henhold til betingelserne i artikel 8, stk. 5, i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne.

3 Den 16. september 1997 underskrev direktøren for instituttet sagsøgerens endelige bedømmelsesrapport for tidsrummet april 1996 til april 1997.

4 Ved skrivelse af 30. september 1997 meddelte direktøren for instituttet sagsøgeren, at hans kontrakt udløb den 30. november 1997 og ikke ville blive fornyet. Sagsøgeren anerkendte modtagelsen af skrivelsen den 1. oktober 1997.

5 Den 5. november 1997 tilstillede sagsøgerens advokat instituttets direktør en skrivelse, hvori han påtalte de uregelmæssigheder, som den endelige bedømmelsesrapport og afgørelsen om ikke at forny hans klients kontrakt indeholdt.

6 Ved skrivelse af 18. november 1997 forkastede instituttets advokat på dets direktørs anmodning de påstande og anbringender, som var indeholdt i skrivelsen af 5. november 1997.

7 Den 31. december 1997 indgav sagsøgerens advokat klage i henhold til artikel 90, stk. 2, i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter 'vedtægten'). Han anmodede heri instituttets direktør om dels at tilbagekalde afgørelsen om udfærdigelsen af den endelige bedømmelsesrapport, dels afgørelsen om ikke at forny sagsøgerens klients kontrakt.

8 Denne skrivelse forblev ubesvaret.

9 Sagsøgeren har på denne baggrund ved stævning indgivet til Rettens Justitskontor den 2. august 1998 anlagt nærværende sag, hvori han dels

har nedlagt påstand om annullation af afgørelsen af 16. september 1997 om udfærdigelse af hans endelige bedømmelsesrapport, dels om annullation af afgørelsen af 30. september 1997 om ikke at forny hans kontrakt.

10 Ved særskilt dokument indgivet til Rettens Justitskontor den 2. oktober 1998 har instituttet i henhold til procesreglementets artikel 114 rejst en formalitetsindsigelse. ...«

Den appellerede kendelse

3 Retten fastslog, at sagen var anlagt for sent og derfor måtte afvises af følgende grunde:

»29 En skrivelse, hvorved en tjenestemand eller midlertidigt ansat uden udtrykkeligt at anmode om tilbagekaldelse af en afgørelse klart giver udtryk for et ønske om at få imødekommet sine klagepunkter i mindelighed, eller en skrivelse, hvorved tjenestemanden direkte giver udtryk for, at han anfægter den for ham bebyrdende afgørelse, udgør en klage som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2 (jf. bl.a. dommen i sagen Kotzonis mod ØSU, præmis 21, og kendelsen i sagen Hogan mod Parlamentet, præmis 36).

30 I denne sag påtalte sagsøgerens advokat i skrivelsen af 5. november 1997 udtrykkeligt de uregelmæssigheder, som den endelige bedømmelsesrapport og afgørelsen af 30. september 1997 ifølge ham var behæftet med.

...

32 Han anmodede ikke blot om, at der blev fundet en mindelig løsning på tvisten med instituttet, men han opfordrede desuden udtrykkeligt instituttets direktør til inden to uger at tilbagekalde afgørelsen om ikke at forny kontrakten og træffe en ny afgørelse om fornyelse heraf.

33 Som instituttet har fremført, må skrivelsen af 5. november 1997 derfor kvalificeres som 'klage' som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2.

34 Det kan ikke ændre dette resultat, at sagsøgerens advokat i skrivelsen af 5. november 1997 angav, at han, såfremt instituttet ikke imødekom hans klients ønske, ville indgive klage, og at det i følgeskrivelsen til det notat, der var benævnt 'klage' af 31. december 1997, blev angivet, at 'såfremt [skrivelsen af 5. november 1997] måtte blive behandlet som en klage som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2, skal denne skrivelse anses for en tilbagekaldelse af klagen'.

35 Som nævnt ovenfor, tilkommer den nøjagtige juridiske kvalifikation af en skrivelse eller en note alene Retten, og den er ikke undergivet parternes vilje, idet klage- og søgsmålsfristerne er ufravigelige. Sagsøgeren kan derfor ikke alene ved en erklæring om 'tilbagekaldelse' opnå, at de i vedtægten fastsatte bindende frister begynder at løbe på ny.

36 På denne baggrund findes det unødvendigt at afgøre, om skrivelsen af 18. november 1997 fra instituttets advokat i instituttets direktørs navn kan udgøre en besvarelse af klagen som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2.

37 Hvis det forholdt sig således, skulle der være anlagt sag ved Retten inden tre måneder fra meddelelsen af besvarelsen i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 3, første led. Under hensyn til de i sagen gældende afstandsfrister skulle søgsmålet altså have været anlagt senest den 28. februar 1998.

38 Hvis skrivelsen fra instituttets advokat derimod ikke skal kvalificeres som svar på klagen som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2, må klagen anses for at være blevet stiltiende afvist ved udløbet af fristen på fire måneder, der løber fra den dag, hvor klagen er indgivet, nemlig den 5. november 1997, i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, sidste afsnit, altså den 5. marts 1998. I henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 3, andet led, skulle sagsøgeren således have anlagt sag inden tre måneder fra datoen for den stiltiende afvisning. Under hensyn til de i sagen gældende afstandsfrister skulle søgsmålet altså have været anlagt senest den 15. juni 1998.

39 Som det fremgår af dommen i sagen Dricot m.fl. mod Kommissionen, som sagsøgeren har henvist til, kan et anbringende, der er anført i klagen, ganske vist uddybes i supplerende noter under den administrative procedure på betingelse af, at den heri fremførte kritik er baseret på den samme begrundelse som de kritikpunkter, som er anført i den oprindelige klage. I denne sag udgør skrivelsen af 31. december 1997 en sådan supplerende note, for så vidt som den indeholder en gentagelse af visse klagepunkter, som oprindelig var fremført i klagen af 5. november 1997.

40 Det kan dog ikke heraf udledes, at indgivelsen af sådanne noter, selv om indgivelsen sker inden for tremånedersfristen fra meddelelsen af den bebyrdende retsakt og uden udtrykkelig besvarelse af klagen, indebærer, at vedtægtens frister begynder at løbe på ny. Det fremgår nemlig klart af ordlyden af vedtægtens artikel 91, stk. 2, andet afsnit, at den frist, inden for hvilken ansættelsesmyndigheden skal give meddelelse om sit svar på klagen,

løber fra den dag, hvor klagen er indgivet. Det bemærkes endvidere, at i sagen Dricot m.fl. mod Kommissionen var der blevet anlagt sag inden for vedtægtens frister, beregnet fra klagen og ikke fra de supplerende noter.«

Appellen

4 Appellanten foreholder i sin appel Retten, at den retsstridigt har forkortet fristerne for indgivelse af klage og anlæggelse af sag i vedtægtens artikel 90 og 91 og tilsidesat retten til forsvar, idet den fejlagtigt har kvalificeret skrivelsen af 5. november 1997 fra appellantens advokat til instituttet som klage (den appellerede kendelses præmis 33) og skrivelsen af 31. december 1997 ligeledes fra appellantens advokat til instituttet som »supplerende note« til en klage (den appellerede kendelses præmis 39).

5 Det fremgår ifølge appellanten klart af ordlyden af skrivelsen af 5. november 1997, at denne ikke kunne kvalificeres som klage, idet hans advokat desuden på dette tidspunkt ikke var beføjet til at indgive en klage eller til at modtage en besvarelse af en påstået klage. Ifølge appellanten var der alene tale om en uformel henvendelse, som blev foretaget i mindelighed inden indgivelse af en administrativ klage. Skrivelsen af 31. december 1997 burde derimod ifølge appellanten være kvalificeret som klage af Retten. Denne skrivelse, der blev indgivet inden for den fastsatte frist, burde have været udgangspunktet for instituttets besvarelsesfrist på fire måneder, efter hvis udløb tremånedersfristen for sagsanlæg ved Retten burde være beregnet. Appellantens søgsmål var under disse omstændigheder anlagt rettidigt og burde derfor være realitetsbehandlet.

6 Appellanten har i sin replik subsidiært anført, at selv hvis det havde været berettiget at kvalificere skrivelsen af 5. november 1997 som klage, skulle den have været anset for at være tilbagekaldt og erstattet af klagen af 31. december 1997. Appellanten har ved at tilbagekalde klagen og derefter indgive en ny

rettidig klage på ingen måde forlænget vedtægtens bindende frister, men alene udøvet sin klageret inden for den betænkningstid, som tilkom ham.

Formaliteten

7 Instituttet har påstået appellen afvist.

8 Instituttet har anført, at anbringenderne vedrørende en fejlagtig kvalificering af skrivelserne af 5. november og 31. december 1997 må afvises, for så vidt som appellanten ikke herved påberåber sig nogen tilsidesættelse af en retsregel, men alene anfægter den af Retten anlagte bedømmelse af de faktiske omstændigheder, navnlig det forhold, at sagsøgerens advokat ikke var beføjet til at indgive klage eller modtage et klagesvar, og at appellanten den 5. november 1997 endnu ikke havde truffet afgørelse om at indgive en klage.

9 Med hensyn til kvalificeringen af skrivelsen af 5. november 1997 har appellanten ifølge instituttet alene gentaget de argumenter, som allerede blev fremført for Retten.

10 Instituttet har med hensyn til anbringendet om tilsidesættelse af retten til forsvar anført, at dette anbringende også må afvises, for så vidt som appellanten ikke udtrykkeligt har angivet, på hvilke punkter han kritiserer den appellerede kendelse.

11 Det bemærkes med hensyn hertil først, at appellanten anfægter de kvalificeringer, som Retten i den appellerede kendelses præmis 33 og 39 har foretaget af

skrivelserne af 5. november og 31. december 1997, samt de konsekvenser, Retten har draget heraf med hensyn til beregningen af klage- og søgsmålsfristerne. Det står imidlertid fast, at Rettens retlige kvalifikation af et faktisk forhold eller en retsakt, her spørgsmålet om, hvorvidt en skrivelse skal anses for en klage som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2, er et retsspørgsmål, som kan rejses under en appelsag (jf. i samme retning dom af 19.10.1995, sag C-19/93 P, Rendo m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 3319, præmis 26).

12 Med hensyn til kvalificeringen af skrivelsen af 5. november 1997 bemærkes, at appellanten klart har anført de punkter i den appellerede kendelse, som han anfægter, og angivet de argumenter, der ligger til grund for hans opfattelse om, at Rettens retlige bedømmelse var fejlagtig. Det kan under disse omstændigheder ikke hævdes, at appellen på dette punkt alene indeholder en gentagelse af de argumenter, der blev fremført for Retten.

13 Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt anbringendet om tilsidesættelse af retten til forsvar kan realitetsbehandles, står det fast, at appellanten med dette anbringende kritiserer de samme punkter i den appellerede kendelse som dem, der anfægtes i anbringenderne om en fejlagtig kvalificering af skrivelserne af 5. november og 31. december 1997.

14 Appellen må derfor antages til realitetsbehandling.

Appellen

15 Det bemærkes indledningsvis, at klage- og søgsmålsfristerne i vedtægtens artikel 90 og 91 er ufravigelige og ikke kan ændres af parterne eller af Fællesskabets retsinstanser, som ex officio skal efterprøve, om fristerne er

overholdt. Fristerne beror på hensynet til retssikkerheden og nødvendigheden af at undgå enhver forskelsbehandling eller vilkårlighed i retsplejen (jf. bl.a. dom af 7.7.1971, sag 79/70, Müllers mod ØSU, Sml. 1971, s. 161, org. ref.: Rec. s. 689, præmis 18, og af 4.2.1987, sag 276/85, Cladakis mod Kommissionen, Sml. s. 495, præmis 11).

16 Retten har derfor med føje i den appellerede kendelses præmis 35 fastslået, at den nøjagtige juridiske kvalifikation af en skrivelse eller en note alene tilkommer Retten og ikke er undergivet parternes vilje, eftersom det af hensyn til formålet med klage- og søgsmålsfristerne er uomgængeligt nødvendigt med sikkerhed ud fra objektive kriterier at fastslå den begivenhed, som får fristerne til at løbe.

17 Det fremgår af Domstolens praksis, at en skrivelse, hvorved en tjenestemand eller en midlertidigt ansat konkret gør indsigelse mod en administrativ foranstaltning, som er bebyrdende for ham, udgør en klage som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2 (jf. bl.a. dom af 31.5.1988, sag 167/86, Rousseau mod Revisionsretten, Sml. s. 2705, præmis 8). Det afgørende herved er skrivelsens indhold snarere end dens form eller dens benævnelse. Den appellerede kendelses præmis 29 er baseret på denne retspraksis.

18 Retten fastslog i denne sag, at sagsøgeren, bistået af sin advokat, i skrivelsen af 5. november 1997 »udtrykkeligt [påtalte] de uregelmæssigheder, som den endelige bedømmelsesrapport og afgørelsen af 30. september 1997 ifølge ham var behæftet med« og »anmodede... om, at der blev fundet en mindelig løsning på tvisten med instituttet« og navnlig, at afgørelsen om ikke at forny sagsøgerens kontrakt som midlertidigt ansat blev tilbagekaldt (henholdsvis den appellerede kendelses præmis 30 og 32).

19 Dette er tilstrækkeligt til, at den pågældende skrivelse må kvalificeres som klage som omhandlet i vedtægtens artikel 90, stk. 2.

20 Den omstændighed, at formålet med skrivelsen var at finde en mindelig løsning, kan ikke ændre herved. Hele formålet med den administrative procedure er nemlig at finde en mindelig løsning på den pågældende tvist. Som Retten desuden har understreget i den appellerede kendelses præmis 32, fremgår det klart af skrivelsen af 5. november 1997, at appellanten tilsigtede et vist resultat, nemlig tilbagekaldelse af afgørelsen om ikke at forny hans kontrakt og vedtagelse af en ny afgørelse om en forlængelse af kontrakten som midlertidigt ansat.

21 Argumentet, hvorefter appellantens advokat ikke var beføjet til at indgive en klage, er heller ikke begrundet. Som generaladvokaten har anført i punkt 39 i forslaget til afgørelse, må skrivelsen af 5. november 1997, som sagsøgeren ikke har hævdet, at hans advokat ikke var beføjet til at affatte, kvalificeres på grundlag af sit indhold.

22 Endelig skal det med hensyn til appellantens subsidiære argument, hvorefter han havde tilbagekaldt den første klage og erstattet den med klagen i skrivelsen af 31. december 1997, som blev indgivet rettidigt, alene bemærkes, at fristerne i vedtægtens artikel 90 og 91 er ufravigelige og hverken kan ændres af parterne eller af Fællesskabets retsinstanser, hvorfor appellanten ikke ved at indgive en ny klage kunne opnå, at søgsmålsfristen begyndte at løbe på ny. Da skrivelsen af 5. november 1997 var en klage, kunne den anden skrivelse følgelig ikke også

udgøre en klage. Denne skrivelse kunne højst anses for en supplerende note, hvilket Retten også fastslog i den appellerede kendelses præmis 39.

23 På grundlag af det anførte må det fastslås, at Retten med føje fastslog, at fristen for klagens besvarelse var begyndt at løbe den 5. november 1997 i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, hvorfor søgsmålet, såfremt skrivelsen af 18. november 1997 fra instituttets advokat ikke kunne anses for en besvarelse af klagen, senest skulle have været anlagt den 15. juni 1998, altså langt tidligere end sagsanlægget ved Retten, således som Retten har fastslået.

24 Appellen må derfor forkastes.

Sagens omkostninger

25 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, der ifølge artikel 118 finder anvendelse på appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. I henhold til procesreglementets artikel 70 bærer institutionerne i tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte selv deres egne omkostninger. I henhold til procesreglementets artikel 122, stk. 2, finder artikel 70 imidlertid ikke anvendelse ved appel, der iværksættes af tjenestemænd eller øvrige ansatte ved en institution mod denne. Da appellanten har tabt sagen, pålægges det ham derfor at betale appelsagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

1) **Appellen forkastes.**

2) **Corrado Politi betaler sagens omkostninger.**

Edward Kapteyn La Pergola

Ragnemalm Wathelet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. juni 2000.

R. Grass

Justitssekretær

D.A.O. Edward

Formand for Femte Afdeling